

Vieraille tarjotaan tervehdittäessä tsak-tsakia.

Tatarstan on Venäjän helmi

19.1.2016 8.00

Kun Neuvostoliitto romahti, oli Tatarstanille käydä kuten Tšetšerialle

Kun neuvostomies Tšerni, on tatarstaniin kysä katen Tšerni. Kumpikaan ei ollut allekirjoittanut Venäjän kanssa liittovaltiosopimusta ja joukot olivat jo rajalla. Tatarstan osasi neuvotella ja selvisi, Tšetšenialle kävi kuten kävi.

"Meidän politrukkimme, anteeksi valtiomiehemme, osasivat silloin keskustella venäläisten kanssa", sanoo muuan Tatarstanin pääkaupungin Kazanin asukas.

Tänään Tatarstan on tasavalta, jolla on laaja itsehallinto ja omaa lainsäädäntöä Venäjän federaation sisällä. Kun lähdetään Siperian rataa pitkin Moskovasta, ollaan 12 tunnin kuluttua Kazanissa.

Islamista tuli alueen uskonto vuonna 922. Suur-Bolgaria oli perustettu 700-luvulla Volgan keskijuoksulle, ja turkkilaisperäiset tataarit kävivät kauppaa niin viikinkien kuin suomalais-ugrailaistenkin kanssa. Mongolit valtasivat alueen 1200-luvulla. Mongolihallitsija **Tšingis-kaanin** kuoltua perustettu Kultainen orda hallitsi Euraasiaa vielä 1400-luvun alkupuolelle, jolloin Moskova valtasi alueet. Tsaarin aikaan suuri osa Venäjän aristokraateista oli tataarilähtöisiä. Sanotaan vielä tänäänkin, että kun hieman raaputtaa venäläistä, sieltä paljastuu tataari.

Venäjän tärkeimmät matkailukaupungit ovat Moskova ja Pietari, mutta kolmantena tulee jo Kazan. Kazania ei kannata sekoittaa Kazakstaniin, joka on entinen neuvostotasavalta ja nyt oma valtionsa. Muinaisen Silkkitein pohjoinen haara kulki täällä, ja nyt Siperian radan eteläinen linja ohittaa Kazanin.

Tšingis-kaanin lisäksi täällä ovat käyneet **Aleksanteri Suuri** ja **livana Julma**. Kun livana valloitti Kazanin 1550-luvulla, kaupungin vaurastuminen alkoi. Jo neuvostoaikaan Tatarstan oli valtakunnan vauraimpia alueita, olihan siellä öljyä ja suuri autoteollisuus. Kun saavumme muinaiseen pääkaupunkiin Bolgariin, tervetuliaisina neitoset tarjoavat tataarien tsak-tsakia ja venäläisten leipää ja suolaa. Tsak-tsak on hunajassa paistettua taikinaa.

Nyt Bolgarissa on vain 600 asukasta, mutta se on Tatarstanin tärkeimpiä matkailukohteita. Se on maailmanperintökohde. Osa rakennuksista on alkuperäisiä, osa vasta rakennettuja. Täällä on maailman suurin painettu, kullalla ja malakiiteilla koristeltu Koraani, joka painaa 800 kiloa. Mausoleumien ja raunioituneiden katedraalien lähistölle on rakennettu valkoinen suuri moskeija lisärakennuksineen. Moskeijaan pääsee sisälle seuraamaan uskovien hartaudenharjoittamista. Bolgariin pääsee myös Volgaa pitkin Kazanista.

Toinen historiallinen kaupunki on Sviyazhsk. Saarikaupungissa on vain 250 asukasta. Kaupungin perusti 1551 livana Julma, jonka äiti oli tataari. Täältä kristinusko alkoi levitä koko Tatarstaniin. Kaupunkiin pääsee Volgaa pitkin tai autolla. Osaa rakennuksista vielä korjataan.

Puolet Tatarstanin asukkaista ovat tataareja, loput venäläisiä. Tataarit ovat sunnimuslimeja, avaramielisiä, ja seka-avioliitot ovat yleisiä. "Tataarit on toiseksi tärkein kansanryhmä Venäjällä", sanoo **Zulfia Akhmadullina**, joka opettaa yliopistossa. "Meillä omasta suvusta pitää tuntea ainakin seitsemän sukupolvea tai enemmän."

Kun **Katariina Suuri** vieraili Kazanissa, hän ihastui paikkaan ja lupasi rakennuttaa moskeijan. Hän huomasi myös kissat, jotka pyydystivät tehokkaasti hiiriä. Katariina muisti Pietarin Eremitaasin ja sen hiiriongelmat. Siitä lähtien Eremitaasissa on ollut kissoja. Kazanin kävelykadulla Baumanalla on suuri kissapatsas.

Jos kissat pelastivat Eremitaasin, Kazanin jumalanäidin ikoni on tehnyt vielä enemmän. Se löytyi 1579. Alkuperäinen varastettiin ja poltettiin viime vuosisadan alussa. Kopio oli kuitenkin Vatikaanissa, josta se palautettiin 2005 Pyhän Ristin eli Kresto-Vodzvzhenskyn kappeliin. Ikonin sanotaan pelastaneen Venäjän monilta sodilta.

Kazanin yliopistot ovat olleet todellisia vallankumouskeskuksia. Nuoren **Leninin** patsas on yliopiston edessä. Tosin hän sai potkut huonon käytöksen takia. Teknisen yliopiston edessä on Leningradin puoluejohtajan **Sergei Kirovin** patsas; hänet Stalin murhautti. **Leo Trotskikin** vaikutti täälläpäin. Zulfia kertoo, että Kazan oli jo tsaarin aikaan laadukas yliopistokaupunki.

Kulttuuripuolelta, **Nikolai Gogolin** Reviisori tapahtui täällä. **Fjodor Šaljapin** syntyi Kazanissa, ja **Leo Tolstoi** vietti nuoruutensa. **Raisa Gorbatsöva** oli tataari, samoin laulaja **Vladimir Vysotski** ja balettitanssija **Rudolf Nurejev**. Kun Venäjällä on runoilija **Puškin**, Tatarstanissa hän on **Gabdulla Tukay**. Hänet katsotaan tataarien runouden isäksi. Tatarstanilaisia on kotona 3,8 miljoonaa, maailmalla seitsemän miljoonaa, Suomessakin melkein tuhat, tunnetuimpana **Atik Ismail**.

Vanhat talot ovat Tatarstanissa kunniassa.

Kazanin kreml on maailmanperintökohde, yksi Venäjän seitsemästä ihmeestä. Kun Moskovan Kreml on punainen, Kazanin - pienellä kirjoitettuna - on puhtaanvalkoinen. Yhdessä reunassa kohoaa punatiilinen Syuyumbike-torni, jota pidetään tataarikansan symbolina. Tarinan mukaan livana, ei vielä silloin Julma kun oli vain parikymppinen, rakennutti sen seitsemässä päivässä suosikkineidolleen. Neitonen kuitenkin hyppäsi tornista alas.

Kremlin on rakennettu uusi komea Kul Sharifin moskeija kymmenen vuotta sitten. Kahdeksan sinistä minareettia kohoaa kohti taivasta ja ylimpänä loistavat kultaiset puolikuut.

Volga hallitsee koko aluetta, leveimmillään se on 43 kilometriä. Mustanmullanmaat levittäytyvät silmänkantamattomiin, on viljaa ja lehmä. Kazan on turvallinen kaupunki: siitä pitävät huolen kameravalvonta ja kello 19 kadulle tulevat poliisit. Ulkona ei saa juoda viinaa, eikä yöllä metelöidä.

Presidentti **Rustam Minnikhanov** esitetään kansanmiehenä, joka hyppää joskus auton rattiin ja lähtee tapaamaan asukkaita. Hänen kerrotaan myös pitävän huolta kaupungin ulkonäöstä. Jos hän näkee huonokuntoisen rakennuksen, viesti lähtee omistajalle. Kazan onkin poikkeuksellisen hyvässä kunnossa oleva siisti kaupunki.

Toissa vuonna Tatarstan valittiin Venäjän parhaaksi matkailukohteeksi. Vaikka turisteja käy 2,5 miljoonaa vuodessa, suomalaisia heistä on alle 500. Finnair lentää ainoana länsiyhtiönä kolmesti viikossa Kazaniin.

Matkailijaa kohdellaan hellästi, mutta yksi asia on melkein ylivoimainen, postikortin lähettäminen kotiin. Jos kortin löytääkin kävelykadun turistikaupasta, postimerkin saa vain pääpostista jonottamalla.

Teksti ja kuvat: Reijo Härkönen

Kul Sharifin moskeija sijaitsee Kazanin kremlissä.

Syuyumbike-torni on Tatarstanin tunnus.